

کتاب «مطبوعات و شعر ایران جدید» التقاط و انتخاب کرده ام. در ستون چرند پرند صوراسرافیل هم نمونه های بسیار خوب و مبتکری از نثر فارسی مندرج بود که ذیلاً چند سطر از آن را نقل میکنم زیرا که من تا حال نظیری برای آن در ایران ندیده ام این قطعه از آثار قلم دهخداست این قطعه در نمره يك صوراسرافیل (۳۰ می ۱۹۰۷) چاپ شده است.

چرند پرند

بعد از چندین سال مسافرت هندوستان و دیدن ابدال و اوتاد و مهارت در کیمیا و لیمیا و سیمیا الحمد لله بتجربه بزرگی نائل شدم و آن دواى ترك تریاک است اگر این دوا را در هر يك از ممالک خارجه کسی کشف میکرد ناچار صاحب امتیاز میشد انعامات میگرفت در همه روزنامه ها نامش بزرگی درج میشد اما چکنم که در ایران قدر دان نیست.

عادت طبیعت ثانوی است همینکه کسی بکاری عادت کرد دیگر باین آسانها نمیتواند ترك کند علاج منحصر باین است که بترتیب مخصوصی بمرور زمان کم کند تا وقتی که بکلی از سرش بیفتد.

حالا من بتمام برادران مسلمان غیور تریاکی خود اعلان میکنم که ترك تریاک ممکن است باینکه اولاً در امر تریاک جازم و مصمم باشم. ثانیاً مثلاً بیک نفر که روزی دو مثقال تریاک میخورد روزی يك گندم از تریاک کم کرده دو گندم مرفین بجای آن زیاد کند و کسیکه ده مثقال تریاک میکشد روزی يك نخود کم کرده دو نخود حشیش اضافه نماید و همینطور مداومت کند تا وقتیکه دو مثقال تریاک خوردنی بچهار مثقال مرفین و ده مثقال تریاک کشیدنی به بیست مثقال حشیش برسد بعد از آن تبدیل خوردن مرفین بآب دزدک مرفین و تبدیل حشیش بخوردن دوغ و حسدت بسیار آسان است برادران غیور تریاکی من در صورتیکه خدا کارها را اینطور آسان کرده چرا خودمانرا از زحمت حرفهای مفت مردم و تلف کردن این همه مال و وقت نمی رها کنید ترك عادت در صورتیکه باین قسم بشود موجب مرض نیست و کلرخیای آسانی است.

و همیشه بزرگان و متشخصین هم که میخواهند عادت زشتی از سر مردم بپندازند همینطور میکنند مثلاً ببینید واقعا شاعر خوب گفته است که عقل و دوات قرین بندگراست.

مثلاً وقتیکه بزرگان ما فکر میکنند که مردم فقیرند و استطاعت نان گندم خوردن ندارند و رعیت همه عمرش را باید بزراعت گندم صرف کند و خودش همیشه گرسنه باشد به بینید چه میکنند .

روز اول سال نانرا با گندم خالص می پزند روز دوم در هر خروار يك من تلخه ، جو ، سیاه دانه ، خاك اره ، یونجه ، شن . . . مثلاً مختصر عرض میکنم . . . کلوخ ، چار که گلوله هشت مثقالی . میزنند معلوم است در یک خروار گندم که صد من است یکمن ازین چیزها هیچ معلوم نمیشود روز دوم دو من میزنند روز سوم سه من و بعد از صد روز که سه ماه و ده روز بشود صد من گندم صد من تلخه ، جو ، سیاه دانه ، خاك اره ، کاه ، یونجه ، شن شده است در صورتیکه هیچکس تلفت نشده و عادت نان خوردن هم از سر مردم افتاده است .

واقعاً که عقل و دولت قرین یکدیگر است .

برادران غیور تریاکی من البته میدانید که انسان عالم صغیر است و شباهت تمام بعالم کبیر در اد یعنی مثلاً هر چیز که برای انسان دست میدهد ممکن است برای حیوان درخت ، سنگ ، کلوخ ، در ، دیوار ، کوه ، دریا هم اتفاق بیفتد و هر چیز هم برای اینها دست میدهد برای انسان هم دست میدهد چرا که انسان عالم صغیر است و آنها جزو عالم کبیر مثلاً اینرا میخواستم بگویم همانطور که ممکن است عادت را از سر انسان انداخت همانطور هم ممکن است عادت را از سر سنگ و کلوخ و آجر انداخت چرا که میان عالم صغیر و عالم کبیر شباهت تمام است پس چه انسانی باشد که از سنگ و کلوخ هم کم باشد .

مثلاً يك مریضخانه حاج شیخ هادی مجتهد مرحوم ساخت موقوفاتی هم برای آن معین کرد که همیشه یازده نفر مریض در آنجا باشند تا حاجی شیخ هادی حیات داشت مریضخانه بیازده نفر مریض عادت کرد همینکه حاجی شیخ هادی مرحوم شد طلاب مدرسه به پسر ارشدش گفتند ما وقتی تو را آقا میدانیم که موقوفات مریضخانه را خرج ما بکنی حالا به بینید این پسر خلف ارشد با قوت علم چه کرد ماه اول یکنفر از مریضها را کم کرد ماه دوم دو تا ، ماه سوم سه تا ، ماه چهارم چهار تا و همینطور تا حالا که عده مریضها به پنج نفر رسیده و کم کم بحسن تدبیر

آن چند نفر هم تا پنج ماه دیگر از میان خواهد رفت پس به بینید که با تدبیر چطور میشود عادت را از سر همه کس و همه چیز انداخت حالا مریضخانه که بیازده مریض عادت داشت بدون اینکه ناخوش بشود عادت از سرش افتاد چرا؟ برای آنکه آن هم جزو عالم کبیر است و مثل انسان که عالم صغیر است میشود عادت را از سرش انداخت (دخو)

در ترجمه کماهو حقه از عهده بیان مطلب و مقاصد این مقالات
ابتکار دخو در نظام و اثر
 که یکنوع تجدید در هجو و انتقاد فارسی است و بعبارتی عامیانه اما موجز و فصیح نوشته شده بر نتوان آمد. این مقالات هر چند با مضامین مجهول و مختلف است اما گمان میکنم تمام بقلم دهندا باشد. و بعقیده من دهندا را باستاند همین آثار قلیل نثری و چند قطعه شعری^۱ که ازو بنظر رسیده بایستی در رتبه نخستین ادبا و نویسندگان معاصر ایران جای داد جای تأسف است که دهندا با اینکه جوانست در این ده دوازده سال اخیر علی الظاهر هیچ اثری بمنصه ظهور نیآورده است.

راجع بدوازده سال اخیر چیز بسیاری نمیتوانم بنکارم در
دوازده سال اخیر ۱۹۱۳/۱۹۲۳
 آغاز سال ۱۹۱۲ فشار و ظلم روسیه در ایران بندروه کمال رسید و در آن موقع ابواب آزادی و ترقی ادبی مسدود گردید در ایام جنگ بین المللی ایران قربانی مطیع و منقاد سه قوه خارجی متضاد شد و از پیشرفت هیچ يك از آنها روزنه امیدی برای ایران پیدانبود قلت ارزاق در هر جانب بظهور پیوست و قحط و غلا و غارت با ایالات غربی روی آورد انقلاب روسیه برای ایران رحمت آسمانی بود و بازگشت قشون انگلیس بعد از بهم خوردن قرارداد (ایران و انگلیس) ایرانیان را تا اندازه بکندخدائی خانه خود باقی گذاشت. اما ایران از این موقع تنفس و فرصت فون العاده ناچه پایه میتواند استفاده کند مطابقی است که بعدها باید دید.

(۱) قطعه ای که برگشتش آ کبلای است و مرتبه که برای میرزا جهانگیرخان سروده هر دو خوب است خاصه مرتبه اخیرالد که در زیبایی و تاثیر قلیل النظیر است. رجوع نمائید (بمطبوعات و شمرا در ایران جدید) ص ۸۲-۱۷۹ و ۴-۲۰۰

ایران و آلمان
گاهی بعضی اظهار تعجب می کنند که هنگام جنگ بین الممالی
در ایران حزب بزرگی که بیشتر از دموکراتها و اصلاح طلبان
معتبر بوده اند خود را بطرفداری آلمان معرفی نموده اند حل این مسئله خیلی سهل
است. روسیه امپراطوری هولناک و منفور بود طبعاً هر قوه که باعث انعطاف توجه او
از شکار بیدست و پایش (یعنی ایران) میشد و موجبات تزلزل قدرت او را فراهم میساخت
محبت عامه را بجانب خود جلب میکرد. و ایران بهیچوجه سابقه عداوت و بییمی
نسبت با آلمان نداشت زیرا که از سرحداتش دور است و هیچگاه استقلال آنرا تهدید
نکرده است. البته آلمان هم از این احساسات استفاده کرد و چنان تبلیغات شدیدی
بکار انداخت که تاریخش قابل نوشتن و خواندن است.

روزنامه کاوه دوره
قدیم ۱۹۱۶/۱۹۱۹
یکی از عوامل تبلیغ جریده کاوه بود که در بران اسمادر هر
پانزده روز یکبار منتشر میشد و از ۲۴ جانوری ۱۹۱۶ تا
۱۵ اگوست ۱۹۱۹ دوام کرد میان شماره (۲۹-۳۰) که در
۱۵ جولای ۱۹۱۸ انتشار یافت و نمره (۳۱-۳۲) که در ۱۵ اکتبر ۱۹۱۸ بیرون
آمد همچنین میان شماره ۳۳ مورخ ۱۵ نوامبر ۱۹۱۸ و نمره ۳۴ اول مارچ ۱۹۱۹
فاصله خیلی زیاد شد. و از تاریخ انتشار شماره اخیر الذکر تا موقع نشر آخرین نمره
دوره قدیم که فوقاً ذکر شد پنج ماه و نیم طول کشید.

دوره جدید کاوه
۱۹۴۰ / ۱۹۴۱
در ۲۲ جانوری ۱۹۲۰ نخستین شماره دوره جدید از طبع
خارج شد این بار بکلی از سیاست صرف نظر کرد و توجه خود
را بادیات و علوم معطوف داشت اما در طرز تدوین و سبک
تحریر و حسن طبع میزان عالی سابق را از دست نداد. این دفعه جریده کاوه ماهی
یکبار انتشار می یافت و دو سال دیگر دوام کرد آخرین شماره (نمره ۱۲) در تاریخ
اول دسامبر ۱۹۲۲ چاپ شد و تقریباً دوازده ۳۳ صفحه بزرگ دوستونی بود.

مقالات مهمه دوره
قدیم کاوه
در اوقاتی که کاوه جنبه تبلیغی داشت مندرجاتش بیشتر سیاسی
بود و هر چند راجع بوقایع و حوادث ایران و اعمال ملیون
(کمیته دفاع ملی) مطالب سودمند درج میکرد اما در
پوشه عوای ادبی تا بعد از هزار که جنگ جز در بعضی شماره ها وارد نمیشد مثلاً در

شماره ۴ (۴ مارچ ۱۹۱۶) يك قطعه شعر كرده دیده میشود^۱ در نمره ۲۰ شرح حالی از ادیب بزرگوار سید محمد صادق قائمقامی ملقب بـادیب العمالك و عنوفی در ۲۸ ربیع الثانی ۱۳۳۵ (۲۱ فبراری ۱۹۱۷) درج است . در شماره ۲۱ مطالبی راجع بنتایج علمی حاصله از مأموریت کاپیتان نی در هایلر بافغانستان^۲ مسطور است در نمره ۲۳ مقاله از پروفیسور میتوخ درباره رضای عباسی که از صنعتگران مشهور ایرانست درج گردیده . در شماره ۲۶ شرحی راجع بمحصلین ایران و آلمان دیده میشود . در نمره ۳۳ (۱۵ نوامبر ۱۹۱۸) بمناسبت وصف کتاب جدیدی که موسوم است براه نو ولی بزبان آلمانی تحریر یافته شرحی راجع باقدامات و مساعی مختلفه که برای اصلاح یا تغییر خط فارسی شده است بنظر میرسد . در شماره ۳۴ (اول مارچ ۱۹۱۹) شمه در باب تأسیس انجمن ادبی ایرانیان در برلن و مکتوبی از میرزا محمد خان قزوینی در خصوص نکته راجع باملای فارسی درج گردیده است . در نمره ۳۵ (۱۵ اگست ۱۹۱۹) مقاله مفصل و جالب توجیهی بقلم میرزا محمد خان راجع به قدیم ترین شعر فارسی که بعد از فتح عرب باقی مانده مندرج است^۳

مقام ارجمند دوره
جدید کاوه در
ادب و انتقاد

دوره جدید کاوه که در ۲۲ جانووری ۱۹۲۰ شروع شد بالعکس تمام ادبی بود و مقالات بسیار گرانها داشت ایرانیان مقیم برلن اگرچه معدود بودند اما چند نفر از متفکرین و دانشمندان معتبر فیما بین خود داشتند و اگرچه در وطن دوستی حرارتی فوق العاده داشتند اما از معایب ملت خود کاملاً آگاه و باخندو نشر بهترین آثار علم و معرفت اروپا شایق بودند از خواص طرز تحقیق آلمانها ایجاز و استقما و دقت فوق العاده و امتحانات طاقت فرسا در استخراج مطالب است از تمام منابع و جمیع ماخذ . ایرانیان که همیشه حدسیات ماهرانه دارند اما تحقیقاتشان در ادبیات بیشتر بی مطالعه و نظریاتشان ناپخته و نامستحکم است . بیش از هر چیز

(۱) نقل از جریده فارسی رستاخیز (۲) ترجمه از شماره هفت جریده Die Islamische Welt (۳) این مقاله راجع بدو فقره شعر اوائل بحث میکند و هر دو منقول است از کتب معتبره عرب مثل کتاب الشعر والشعراء ابن قتیبه و تاریخ بزرگ طبری زمان نخستین شعر در سلطنت یزید بن معاویه واقع میشود (۴-۶۰ = ۴-۶۸۰)

محتاج به پیروی آلمان ها و سر مشق گرفتن از طرز تحقیق و استقصای آلمان هستند صاحب جریده کاوه در مقاله که دوره جدید روزنامه بآن شروع میشود مقصد و مرام خود را چنین بیان مینماید :

دوره جدید
 « روزنامه کاوه زائیده جنگ بود و لهذا روش این روزنامه نیز با موقع جنگ متناسب بود و حالا که جنگ ختم شده و صلح بین الممالی در رسیده کاوه نیز دوره جنگی خود را ختم شده میداند و بیک دوره صلحی شروع میکند و لهذا اساس و خط و روش تازه ای که از اول سال ۱۹۲۰ میلادی مطابق با ۹ ربیع الثانی ۱۳۳۸ کاوه جدید پیش میگردد نسبتی با کاوه سابق ندارد و در واقع روزنامه تازه میشود که مندرجات آن بیشتر مقالات علمی و ادبی و تاریخی خواهد بود و مسلك و مقصدش بیشتر از هر چیز ترویج تمدن اروپائی است در ایران ، جهاد بر ضد تعصب، خدمت بحفظ هلیت و وحدت ملی ایران، مجاهدت در پاکیزگی و حفظ زبان و ادبیات فارسی از امراض و خطرهای مستولیه بر آن و بقدر مقدور تقویت با آزادی داخلی و خارجی آن بعقیده نویسندة سطور امروز چیزی که بحد اعلا برای ایران لازم است و همه وطن دوستان ایران با تمام قوی (تحت اللفظ) در آن راه بکوشند و آنرا بر هر چیز مقدم دارند سه چیز است که هر چه درباره شدت لزوم آن مبالغه شود کمتر از حقیقت گفته شده : نخست قبول و ترویج تمدن اروپا بلا شرط و قید و تسلیم مطلق شدن با اروپا و اخذ آداب و عادات و رسوم و تربیت و علوم و صنایع و زندگانی و کل اوضاع فرنگستان بسندون هیچ استثنا (جز از زبان) و کنار گذاشتن هر نوع خود پسندی و ایرادات بی معنی که از معنی غلط وطن پرستی ناشی میشود و آنرا « وطن پرستی کاذب » توان خواند . دوم اهتمام بلیغ در حفظ زبان و ادبیات فارسی و ترقی و توسعه و تعمیم آن . سوم نشر علوم فرنگ و اقبال عمومی بتأسیس مدارس و تعمیم تعلیم . و صرف تمام منابع قوای مادی و معنوی در این خط . . .

این است عقیده نگارنده این سطور در خط خدمت با ایران و همچنین برای آنان که بواسطه تجارب علمی و سیاسی زیاد بانویسنده هم عقیده اند . « ایران باید

ظاهراً و باطناً جسماً و روحاً فرنگی مآب شود و بس *

باید در خاتمه این بیان اصول عقاید این را نیز بگویم که بعقیده نگارنده شاید بزرگترین و مؤثرترین کل خدماتیکه در این راه توان کرد نشر ترجمه‌های یکسلسله از کتب مهمه اروپاست بزبان فارسی سهل و آسان در ایران *

برطبق مفاد مرام فوق چند مقاله راجع بطرز تعلیم در آلمان و اقدامات انجمن ایران و آلمان و تسهیلاتی که برای اقامت و تحصیل محصلین ایران در آلمان لازم است درج شده اما بیشتر مقالات به زبان و ادبیات ایران اختصاص دارد .

بعضی از مقالات مهمه

مثلاً در سال ۱۹۲۰ يك سلسله مقالات بقلم تقی زاده (بامضای

محصل) راجع باحوال مهمترین شعرای قدیم ایران دیده میشود

دوره جدید کاوه

يك مقاله مبتکرانه بقلم دکتر از تور کریس تن سن کوینهاکی

راجع بوجود شعر در پهلوی - بحثی راجع به تطور زبان فارسی در قرن اخیر

مقالاتی راجع بمزدك - مقالاتی بعنوان مناظره شب و روز در مقایسه طرز تحقیقات

مشرقیان و مغربیان که بیشتر به تفضیل غرب بر شرق خاتمه مینویزند - چهار دوره

زبان فارسی بعد از فتح عرب - محك داتفه راجع باشعار پسندیده جدید فارسی

و اشعاری که نویسنده از شعر کربلائی میخواند - مأخذ شاهنامه از پهلوی و عربی

و فارسی - و يك مقاله جالب توجیهی راجع بقامی فصیح و فارسی خان والده^۱ -

در این مقاله نویسنده تقلید کور کورانه بعضی جوانان ایرانی مقیم اسلامبول را از

اصطلاحات و جمله بندی ترکی استهزاء و نکوهش مینماید این مقالات در غالب موارد

نشانه فرط اطلاع و قدرت انتقادی و نهایت ابتکار نویسنده هستند بعدی که نظیر آنها

را در زبان فارسی تاکنون ندیده ام و شایسته توصیف و تجزیه مفصلتری هستند که

متأسفانه در این جلد مجالی برای آن نیست .

سال آخر کاوه ۱۹۴۱ کاوه در سال اخیر هم دارای همان مقالات عالییه بود و در

تاریخ و ادبیات مطالب سودمندی انتشار میداد که با تحقیقات

مشرقین اروپائی پهلوی میزد . يك سلسله مقاله مهم تاریخی بعنوان « روابط ایران

و روس در زمان آق قویونلو و سلسله صفویه تا اول سلطنت آغا محمد خان قاجار »

(۱) شماره ۱۲ - خان والده محلی است در اسلامبول که اغلب تجار ایرانی در آنجا مسکن دارند

بقلم سید محمد علی جمال زاده هر ماهه بطرز ضمیمه کاوه منتشر می شد. و نشانی میداد که مؤلف کلیه منابع صحیحه شرق و غرب را از نظر گذرانیده و در آنها قضاوت کرده است. قطع شدن جریده کاوه بعد از دسامبر ۱۹۲۱ لطمه بزرگی بفن ایران شناسی وارد ساخت.

در جون ۱۹۲۲ در برلن يك مجله علمی و ادبی و فارسی دیگری
ایران شهر
 بنام ایران شهر بمديریت حسین کاظم زاده انتشار یافت این مجله اگرچه بعنوان پانزده روز یک شماره منتشر شد اما در عمل جز ماهی يك نمره بیرون نیامد. ایران شهر نسبت بکاوه خیلی سبکتر و عوام فهم تر است. و معلوم میشود بیشتر منظورش بحث در وقایع ایران قبل از اسلام و مسائل است که جوانان کنونی ایران با آن مواجه هستند در شماره هفتم (دسامبر ۱۹۲۲) مقاله مفصلی راجع باعزاز محصل بارویا مندرج است و در قسمت سوم مقاله مزبوره که در باب «محل و چگونگی تحصیل شاگردان است (صفحه ۴ - ۱۶۲) صاحب مقاله مینویسد باید شاگردان را بانگلستان و آلمان فرستاد نه فرانسه بادلۀ ذیل:

« ما ایرانیان از حیث اخلاق و طبیعت و استعداد و تمایلات
 ترجیح تعلیمات آلمانی روحی بیشتر شباهت و موافقت با فرانسه ها یعنی نژاد لاتینی
 بفرانسوی برای محصلین داریم (باستثنای اهالی آذربایجان که طبیعت و اخلاق آنان
 بیشتر با طبیعت و اخلاق نژاد آنگلو ساکسون میسازد)
 چنانکه حدت ذهن، ذکاوت، خود پرستی، جوانی فکر، ظرافت و لطافت حس،
 حس امتزاج و آمیزش یا خوش مشربی از یکطرف و بی ثباتی و تلون مزاج زود خسته
 شدن و بی متانتی و لاابالیگری و بیقیدی و افراط و تفریط در کارها از طرف دیگر از
 خصایص طبیعت اخلاق ما و فرانسه هاست »

گویا این نظر عموماً در ایران مؤثر واقع شد زیرا که در اکت ۱۹۲۲ هفتاد نفر ایرانی در آلمان بود و در ماه دسامبر آنها به یکصد و بیست نفر بالغ گردید.
 در خود ایران هم بعد از آنکه مطبوعات در نتیجه هجوم
مطبوعات ایران بعد از جنگ بین المللی
 روسها در سنه ۱۹۱۲ دچار وقفه و بحران گردید مجدداً روح تازه در آن دمیده شد خاصه پس از خاتمه جنگ

بین المللی . اما نظر باختلال و سائل ارتباطیه و بی ترتیبی پست شخص باید بااطلاعات ناقصی اکتفا کند . و از اطلاع کامل راجع بمطبوعات صرف نظر نماید . در شماره چهارم کاوه مورخه ۱۹۲۱ (ص ۱۶ - ۱۵) صورت مختصری از جراید و مجلات فارسی مندرج است که بعد از آغاز ۱۳۳۴ هجری (نوامبر ۱۹۱۵) تاسیس شده اند . این چهل و هفت جریده بترتیب حروف تهجی مرتب شده اند . محل انتشار ، اسم مدیر و تاریخ تاسیس هر يك هم تعیین گردیده است طهران در درجه اول است و هیچجده جریده دارد بعد شیراز که دارای هفت روزنامه است تبریز و رشت هر يك دارای چهار روزنامه میباشد . اصفهان و مشهد و کرمان و کرمانشاه و خوی و بوشهر و باکو و هرات و کابل و جلال آباد (این سه شهر اخیر در افغانستان واقعند) هر يك دارای يك یا دو روزنامه هستند . بیش از نصف این جراید (۲۵ عدد) در ۱۳۳۸ شروع شده اند (یعنی سالی که ابتدایش ۲۶ سپتامبر ۱۹۱۹ بوده است) . اما این صورت کامل نیست باین جهت که از نه مجله فارسی که مدیرانشان یا رفقای خودم نسخه آنها را برای من فرستاده بودند جز دو مجله در این صورت نام برده نشده یکی عالم نسوان و دیگری ارمغان . این مجله اخیر الذکر از بهترین مجلات مذکوره است زیرا که حاوی اشعار بسیار از مرحوم ادیب الممالک و گذارشات انجمن ادبی طهران است . دیگر روزنامه بهار که خیلی تازه و رنگی مآب است اما اشعار جالب دقت دارد و همچنین مجلات فروغ تربیت طهران و دانش که در مشهد منتشر میشوند و معات و حیات که بطور کلی مخصوص بیان اختراعات اروپائی و توصیف ترقیات مادی است . و مجله فردوسی که توسط فارغ التحصیلان مدرسه امریکائی طهران طبع و نشر میشود . و مجله پارس که نصفش فارسی و نصفش فرانسه است این مجله در ۱۵ آوریل ۱۹۲۱ در اسلاهبول منتشر شد و گنجینه معارف که نخستین شماره آن در ۲۴ اکتبر ۱۹۲۲ در تبریز انتشار یافت . اما هیچیک از اینها در خوبی مطالب و زیبایی شکل بایرانشهر نمیرسند و بطریق اولی باکاوه نیز برابری نمی کنند . اما از این حکم گویا میتوان مجله گل زرد را استثنا دانست . این نامه در اواخر اگست ۱۹۲۰ در طهران تاسیس گردید و مدیرش میرزا یحیی خان ربیعان اشعاری بتخلص ربیعانی سروده و در آن طبع میگردد .

میرزا عبدالشکور و سایر ایرانیانیکه در برلن اقامت
چاپخانه کاویانی در برلن دارند محض تسهیل طبع کتب فارسی و اهتمام در صحت

و پاکیزگی مطبوعات ایرانی چاپخانه کویانی را تأسیس نمودند و فی الحقیقة تأسیس این چاپخانه پیشرفت مهمی در تجدید حیات ادبی ایران بشمار میرود و امروز هیچ مطبعه موجود نیست که از حیثیات مذکوره با او بتواند پهلو بزند مدیران این شرکت علاوه بر طبع نمایشهای جدید و رسالاتی راجع به موسیقی و فلاحت و غیره با تجدید طبع کتب قدیم مثل گلستان سعدی و موش و گربه عبید زاکانی بانهایت سلیقه و ظرافت باین فکر افتادند که نسخ نادره نویسندگان بزرگ قدیم را بدست آورده چاپ کنند مثلاً زادالمسافرین ناصر خسرو را که از آن فقط دو نسخه خطی (نسخه پاریس و مدرسه شاهی کمبریج) ظاهراً موجود بود. بطبع رسانیدند و اکنون که نوامبر ۱۹۲۳ است مشغول چاپ وجه الدین هستند که نسخه منحصر بفرد آن اخیراً در بطرو گراد بدست آمده است. اما این قبیل کتب که عبارات مشککه و غریبه دارند و قیمت چاپشان زیاد میشود و خریدارشان قلیل است حتماً برای ناشرین و متصدیان خود ایجاد ضرر و خسارت خواهد کرد. مطبعه کویانی با داشتن شخصی مثل میرزا محمود غنی زاده دارای یکنفر محقق صلاحیت دار است زیرا که مشارالیه همان اسلوب انتقادی و کنجکاوی صحیحی را پیروی میکند که میرزا محمدخان قزوینی مبتکر آن است

پایان کتاب

فهرست نام‌ها

ابن ابی اصیبه ۳۱۶
 ابن الاثیر ۱۱۴
 ابن البزاز (توکل بن اسمعیل) ۴۲
 ابن البیطار ۳۱۰
 ابن الفرید ۲۵۲
 ابن بابویه (محمد) ۲۵۴-۲۶۷-۲۸۰-۳۱۷
 ابن بطوطه ۳۷
 ابن جماعه ۲۸۱
 ابن خلدون ۱۵۴-۲۹۷-۳۱۲-۳۹۵
 ابن خلکان ۳۱۶
 ابن قتیبه ۳۳۹
 ابن کثیر ۴۰
 ابن مالک ۲۵۷-۲۵۸
 ابن سینا (بنام ابوعلی سینا رجوع شود)
 ابواسحق اطعمه ۱۸۲
 ابوالحسن خان ۱۴۳
 ابوالعبیر خان ۶۷
 ابوالفتح ۴۲-۶۰-۱۴۶
 ابوالفرج ۱۸۶-۲۱۵-۳۱۳
 ابوالفضل ۱۵۸-۱۹۰
 ابوالقاسم ۱۷۲
 ابوالقاسم حمزه ۴۱
 ابوبکر ۲۸-۵۸-۹۲-۹۹
 ابوبکر (نجم‌الدین احمد) ۱۶۸
 ابوحنیفه ۲۴۹
 ابوطالب میرزا ۹۷
 ابوعلی سینا ۱۹۴-۲۵۲-۲۹۸-۳۰۲
 ابومسلم ۳۴
 ابونصر ۱۹۴
 ابونواس ۲۵۲
 ابی محمد القاسم ۴۱
 ابی ۳۶-۱۵۷-۱۷۸

حرف الف

آدام الیاریوس ۱۱۱
 آدلف فرنان ۳۰۹
 آذر (اطفعلی بیک) ۲۰۴-۲۰۷-۲۰۸-۲۰۹
 آذر کیوان ۱۹۴
 آزی ده آک ۲۶
 آسام بی (به اوزون حسن رجوع شود)
 آقا محمد خان ۱۳۱-۱۳۲-۱۳۵-۱۳۶-۱۳۷
 ۱۳۸-۱۳۹-۲۱۴-۳۴۱
 آقا جمال ۲۶۴
 آقا خان ۱۴۴
 آقا رستم ۶۸
 آق قویونلو ۳۲-۵۳-۵۷-۵۸-۶۰-۶۲-۶۷-۷۰
 ۲۱-۲۷-۳۴۱
 آگاه (علی) ۲۲۲
 آگه ۱۷۲
 آل بویه ۱۶۳
 آلما استرالی ۱۶۹
 آلوارد ۲۵۳-۳۱۳
 آلیس ۱۹
 آمبروزیو کنتارینی ۲۳
 آمده کری ۲۶۸
 آنتونی چکین سن ۲۳-۸۴-۸۷-۸۸-۸۹-۹۰
 آنتونی نبودی کودا ۱۹-۲۳
 آنژیو ۲۳-۵۳-۵۵-۶۴
 آنگلو ساکسن ۳۴۲
 ابدال بیک ۲۰۸
 ابراهیم ۴۱-۵۴-۳۰۱
 ابراهیم ادهم ۴۳-۴۴-۲۵۲
 ابراهیم خان ۸۷-۱۳۱
 ابراهیم شاه ۲۰۹
 ابراهیم میرزا ۹۵

اسمعیل ناصری ۲۲۴	اتر (شمیما) ۲۰۸
اسمیلیه ۲۸-۲۹-۱۴۳-۱۵۵	احمد (تخلص یضا) ۲۴۱
اسین علی (بعضی رجوع شود)	احمد بن عطاش ۱۶۸
اشبختر (تسیت) ۲۶۶-۲۶۵	احمد بن محمد ۲۴۹
اشرف ۱۱۲-۱۲۴-۱۲۵-۱۲۶-۱۲۷	احمد بیک ۶۲
اشرف خان ۳۳۰	احمد بیک آنا یوف ۲۴۶
احمد السلطنه (حسنخان منبج الدوله) ۱۸۹-۳۲۱-۳۲۲	احمد پاشا ۷۲-۱۲۷
اعشی ۲۰۹	احمد خان ۷۶
اغلان بن ایبوخواجه ۶۷	احمد شاه درانی ۱۳۱
اغلان بن فولاد ۶۷	ادهم ۱۹۹
افراسیاب ۲۶	ادواردس ۲۱۹-۳۲۱-۳۳۰
افشار ۵۷	ادیب صابر ۲۱۵
افغان ۲۳-۱۰۷-۱۱۱-۱۱۲-۱۱۴-۱۱۶-۱۱۷	ارسطو ۶۰-۳۰۲
۱۱۹-۱۲۰-۱۲۱-۱۲۲	ارسکین ۶۱-۶۷-۸۴-۸۹
افلاطون ۱۶۷-۱۶۶	ارفع الدوله (رضا دانش) ۳۸-۲۴۴
اقبال (عباس) ۳۱۴	ارست پیر ۳۱۴
اقلیدس ۱۶۶	ازبک ۳۰-۶۴-۶۹-۸۹-۹۰-۹۱-۱۰۰-۱۰۹-۱۰۴
اکبر شاه ۹۰-۱۵۵-۱۵۶-۱۸۳-۱۸۶-۱۸۸	۱۱۹-۱۲۹
اکنای قاآن ۲۳۳	اسبرنگر ۱۲۴-۱۵۶-۲۵۱
الجاتو (خدا بنده) ۳۰-۲۸۸	استاجاو ۵۷
الطوسی (محمد بن حسن) ۲۵۴	اعتانیلاس گویارد ۱۴۴
الفت (محمد قلی) ۱۷۲-۲۲۲	استومار ۵۵
القاس میرزا ۸۰-۸۶-۸۷-۹۰	اسحق سیاد و شانی ۱۰۴
القائم بالله ۵۹	اسدی ۲۱۵
المستنصر بالله ۵۹-۹۴	اسرافیل ۲۷۵-۲۷۶
الملك الرحیم ۵۹	اسکارمان ۳۱۴
النجاشی (احمد بن علی) ۲۵۱-۲۸۰	اسکندر ۲۶-۵۴-۱۶۵-۱۸۷-۱۸۹-۲۰۱
الوند میرزا ۵۸-۶۰-۶۲-۶۵-۶۶-۷۱-۸۱	اسکندربیک ۹۵-۱۰۳-۱۰۴-۳۱۴
الهی ۱۰۴	اسلام شاه ۱۵۷
الیاریوس ۲۳-۲۷-۳۸	اسنارت ۲۱۷
الیاس بیک ۶۰	اسمعیل بنام شاه اسمعیل رجوع شود
الیزابت ۸۴-۹۰-۲۸۷	اسمعیل ۴۱-۵۴-۵۵-۵۶
الیس ۸۰	اسمعیل بن امین الدین ۴۵

اوزون علی (به حسنعلی رجوع شود)
 اوگوشس میلورتن ۳۳۳
 اوپس بیك ۷۷
 اهلی ترشیزی ۱۷۷-۱۷۸
 اهلی شیرازی ۱۷۷-۱۷۸
 ایولین فیلیپ ۱۰۰

حرف ب

بابر ۶۸-۶۹-۸۴-۹۰-۱۷۸
 بابیل ۴۹
 باینسکر (فرانز) ۵۰-۵۲-۵۳-۵۴
 بابیه ۱۱۶-۱۱۷-۱۴۳-۱۴۵-۱۴۶-۱۴۷-۱۴۸-۱۵۳
 باربد ۱۶۸
 باریه ۳۳۰
 بارون دوسون ۲۲۹
 باریك پرناك ۶۰
 بایرون ۱۷۳
 بایزید جطامی ۲۵۲
 بایسنفر ۶۲-۵۵
 باینمر ۷۱
 بحر العلوم (محمد مهدی) ۲۸۵
 بداونی ۱۵۶-۱۸۴-۱۸۵-۱۸۸
 بدیع الزمان میرزا ۶۰-۶۸-۷۷-۹۵
 بذل الرحمن ۳۱۰
 برخواه ۷۵
 برزین ۱۶۹
 بروکلن ۶۱-۳۱۰
 برهان ۹۳-۱۵۸
 برهان الدین ۲۸۱
 بساسیری ۵۹
 بسمل (علی اکبر) ۲۱۹-۲۲۲-۲۲۵
 بطلمیوس ۱۶۶
 بقانی ۱۷۸
 بقرط ۱۶۶

امام حسین ۲۹-۴۰-۱۶۰-۱۶۱-۱۶۲-۱۸۳-۲۷۵
 امام رضا ۴۳-۶۸-۸۵
 امامزاده سهل علی ۶۲
 امام زین العابدین ۲۹-۲۴۶
 امام محمد تقی ۵۲
 امامقلی میرزا ۹۵
 امام موسی کاظم ۳۰-۴۱-۴۳
 امان الله خان ۱۲۳
 امانی مازندرانی ۱۸۹-۱۹۴
 امید ۱۷۲
 امیدی (ارجاسب) ۱۷۶-۱۷۷
 امیل آمادو ۳۱۳
 امیر اسمعیل (بنام شاه اسمعیل رجوع شود)
 امیر حسین معانی ۸۱
 امیر خسرو ۱۵۵-۱۸۳
 امیر عبدالباقی ۷۷
 امیر عبدالله ۴۵-۴۹
 امیر علی شیر نوانی ۸۱-۱۵۴-۱۷۴-۱۸۷-۱۹۹
 امیر کبیر (میرزا تقیخان) ۱۴۶-۱۴۷-۱۲۴-۱۳۴-۱۳۶
 امیر معزی ۱۵۷
 امیر نجم الدین ۶۳
 امیر نظام (حسنعلیخان) ۲۴۶-۲۴۷
 امیری (صادق خان ادیب الممالک) ۱۸۸-۲۴۵-
 ۲۴۶-۲۳۹-۳۴۲
 امین احمد رازی ۳۱۷
 امین الدین جبرئیل ۴۱-۴۴-۴۵
 امین الدوله (فرخ خان) ۳۱۹
 امینی ۷۹
 انوری ۱۸۶-۲۰۹-۲۱۵-۲۴۸
 انوشیروان ۵۷-۹۳-۲۰۰-۲۷۶-۳۳۱
 اوجی ۱۹۹
 اوحدی ۱۹۹
 اورنگ زیب ۱۵۵
 اوزون حسن ۵۳-۵۴-۵۵-۵۷-۶۳

بول مورن ۲۶ - ۸۴
بیتروود ولوال ۲۳
بیرزاده ۴۹

حرف ت

تاناو ۱۷ - ۹۸ - ۱۱۷
تاج الدین ۴۹
تاورنیہ ۲۳ - ۱۰۸
تربیت (محمد علی) ۳۲۶
توک ۱۷ - ۸۸ - ۹۰ - ۹۱ - ۹۹ - ۱۰۰ - ۱۷
تروینر ۴۳
تزار ۲۲۳
تقی الدین محمد ۱۹۷
تقی زاده (حسن) ۳۸ - ۳۴۱
تکسیر ۸۹
تکلو ۵۷
تسی سن ۱۷۳
توبال عثمان ۱۲۸
تیکریرا ۲۳
تیمور ۱۷ - ۲۲ - ۳۶ - ۴۸ - ۵۲ - ۱۵۸ - ۸
تیونو ۲۳

حرف ث

ثابت بن قرہ ۲۵۲

حرف ج

جاخط ۳۱۰
جامی ۳۵ - ۳۶ - ۴۷ - ۴۸ - ۷۲ - ۸۱ - ۱۵۳ - ۴
۱۶۷ - ۱۷۵ - ۱۷۶ - ۱۸۳ - ۲۱۵
جان دیویس ۱۱۰
جیلی (عبدالواسع) ۲۱۵
جرجانی ۶۳
جرج هام ۱۶۸
جعفر ۴۱
چندر خان ۱۳۶
جلال اسیر ۱۸۹ - ۱۹۴ - ۲۰۰

بگی آغا ۵۳

بلعمی ۲۸۷

بلغور ۱۱۱ - ۱۱۳ - ۲۰۴ - ۲۰۵ - ۲۰۶ - ۲۰۷

بلوشہ ۳۱۴

بلیر فیرجایلد ۱۶۹

بنائی ۶۶ - ۸۱ - ۹۱ - ۱۷۳

بن و نو توسینی ۲۱۸

بوداق سلطان ۶۷

بوسبک ۲۴ - ۹۱

بوق المشق ۹۴

بوتر ۲۹۶ - ۲۹۷ - ۲۹۸

بولقا ۶۷

بونکر ۲۱۹

بہاء اللہ ۱۴۵ - ۲۹۵ - ۲۹۶

بہار (محمد تقی ملک الشعرا) ۱۷۰ - ۲۴۵ - ۳۳۴

بہجانی ۲۸۵

بہرام گور ۳۳۳

بہرام میرزا ۸۰ - ۸۶ - ۸۷ - ۹۵ - ۳۱۹

بہزاد ۳۵

بہمن میرزا ۱۴۴

بی بی فاطمہ ۴۹

بیدل ۲۰۰

بیرام بیک ۶۱

بیرام خان ۱۵۶

بیرونی ۲۵۲ - ۳۱۳ - ۳۱۷

حرف پ

بارسن حسین (لقب شاہ سلطان حسین) ۱۱۰

باری ۲۳

بسی دولا کروا ۲۳۱

پررافائل ۲۳ - ۱۱۱ - ۱۱۲

پرزیہ ۲۴

پرینخان خانم ۸۰ - ۹۷ - ۹۸ - ۱۴۹

بطر کبیر ۱۲۵

پلیٹی ۳۱۰

حاج زین العابدین ۳۱۹
 حاج عبدالمحمد ۱۴۴
 حاج محمد بیك ۲۰۹
 حاج ملا محمد تقی ۲۹۵
 حاج ملا هادی سبزواری ۲۳۲ - ۲۸۳ - ۲۸۵
 ۲۸۶ - ۲۹۸ - ۳۰۲ - ۳۰۳ - ۳۰۷ - ۳۳۶
 حاج میرزا آقاسی ۱۴۰ - ۱۴۴ - ۱۴۶ - ۲۳۴
 حاج میرزا کریمخان ۲۹۴
 حاج یحیی دولت آبادی ۱۷۲
 حاذق ۱۹۹
 حافظ شیرازی ۳۶ - ۱۱۷ - ۱۶۹ - ۲۰۱ - ۲۱۵
 ۲۴۸ - ۲۷۲
 حافظ احمد ۱۰۴
 حافظ پاشا ۱۰۱
 حافظ جلاجل ۱۰۴
 حافظ مظفر ۱۰۴
 حافظ هاشم ۱۰۷
 حالتی ۱۰۴
 حجة الاسلام (سید محمد) ۲۶۲
 حجة الاسلام (سید محمد باقر) ۲۸۵ - ۲۸۶
 حربی ۱۸۰
 حسابی ۱۰۴
 حسن آقا ۸۸
 حسن بن یوسف ۲۵۱
 حسن بیك ۵۴ - ۷۷ - ۸۶ - ۸۷ - ۹۵ - ۹۶
 حسن پاشا ۷۷
 حسن خلیفه ۷۲ - ۷۳
 حسن علی (اوزون علی) ۱۹
 حسن مقدم ۳۳۱
 حسین پاشا ۲۵۸
 حسین خونساری ۲۶۴
 حسین علی (اسین علی) ۲۰
 حسین کیا ۶۰ - ۶۱

جلال الدین روسی ۳۵ - ۴۳ - ۴۵ - ۱۶۷ - ۲۱۵
 ۲۸۶ - ۳۱۷
 جلال الدین درانی ۷۲ - ۸۱ - ۱۷۶ - ۲۹۹
 جلال بیدین ۱۰۱
 جلال منجم ۲۱
 جلوه (ابوالحسن) ۳۰۱
 جمال الدین محمد ۲۶۴
 جمال زاده (محمد علی) ۳۴۲
 جم ، جمشید ۳۹ - ۱۸۷
 جوهر ۱۴۰
 جوجی ۶۷
 جولوس هیرشبرگ ۲۹۸ - ۳۰۹
 جونس ۲۹۷
 جوانشاه نرگمان ۵۳
 جهانگیر پادشاه ۱۹۱ - ۳۱۶
 جهانگیر میرزا ۶۲
 جیحون (محمد علی) ۲۳۲
 جیس دارمستتر ۱۱۷
 حرف ج
 چارلس گری ۵۴ - ۵۵
 چارلیس استوارت ۸۹
 چاسان چلبف ۷۲
 چفاله زاده ۱۰۱
 چنگیز ۶۷ - ۹۱ - ۲۲۹
 چیسویک ۲۰ - ۱۰۰
 حرف ح
 حاتم طائی ۲۷۶
 حاتم کاشی ۱۰۴
 حاج ابراهیم خان ۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۴۰
 حاجب الدوله ۱۴۷
 حاج حسینقلی ۲۹۵
 حاج رستم ۷۱

خواجه حسين ۱۰۴
 خواجه على ۳۰ - ۵۲
 خواجه کلان ۹۳
 خواجه کمال الدين ۶۸
 خواجه مولانا ۷۸
 خواجه نصيرالدين صوسي ۲۸۰
 خواند مير ۳۱۴
 خيام (عمر) ۲۹۷

حرف د

داراب ۲۶
 داعی (محمد مؤمن) ۱۰۴ - ۲۰۸
 داوری ۱۵۴ - ۲۱۶ - ۲۲۷ - ۲۲۸
 درن ۳۹
 درنیورگ ۳۱۳
 درویش شاعر ۱۵۶
 درویش محمد ۶۸
 دسینا خاتون ۵۳
 دستان (ابراهیم) ۲۳۹
 دن خوان ۱۷ - ۱۹ - ۳۲ - ۹۷
 دن دیگو ۱۹
 دن سباستین ۹۰
 دن فیلیپ ۱۷
 دنکان بلاک ماگدونالد ۳۱۲
 دنکارسیا ۲۳
 دنکیزیک ۲۰
 دنلب ۲۳ - ۱۲۳
 دولتشاه ۳۱۶
 دهاکاردوج ۳۳۰
 دهخدا، دخو (علی اکبر) ۱۷۰ - ۲۴۵ - ۳۳۴ -
 ۳۳۷ - ۳۳۵
 دهسون ۵۱
 دین محمد ۹۰
 دیوس کریدوس ۳۱۰

حسین واعظی کاشفی ۸۲ - ۱۱۵ - ۱۶۱ - ۱۷۴ - ۱۸۰
 حکیم (میرزا محمود) ۳۵ - ۲۲۷
 حلاج (حسین بن منصور) ۲۳۸ - ۲۵۲
 حلیه ۵۳
 حمزه ۴۳
 حمزه اصفهانی ۳۱۳
 حمزه میرزا ۹۷ - ۹۸
 حنین بن اسحق ۲۵۲
 حیاتی ۱۵۶
 حیدر میرزا ۹۴ - ۹۹
 حیرت (ابوالحسن میرزا) ۲۱۸ - ۲۹۳
 حیرتی ۹۳ - ۱۵۸

حرف خ

خادم علی پاشا ۷۳
 خالدین ولید ۱۵۸
 خالد بیک ۷۷
 خاقان (فتحعلی شاه) ۱۳۹ - ۲۱۴
 خاقانی ۵۷ - ۱۸۶ - ۲۱۵
 خان احمد خان ۹۳
 خان خانان ۱۵۶
 خان محمد اسناجنو ۷۷ - ۲۸۸ - ۲۸۹
 خان ملک ساسانی ۲۴۶ - ۲۴۷
 خانیش خانم ۸۰
 خدابنده (بنام سلطان محمد رجوع شود) ۱۰۷
 خداوردی ۹۷ - ۹۸
 خدیجه بیگم ۵۳
 خرم ۸۷
 خسرو پرویز ۱۶۸
 خسروخان ۱۱۸ - ۱۱۹
 خسرو میرزا ۲۲۳
 خطائی (شاه اسمعیل) ۲۵
 خطیر (محمد علی) ۲۳۹
 خلیفه سلطان ۱۹۷
 خلیل خان ۹۷

ربو ۴۳ - ۵۲ - ۵۹ - ۶۱ - ۱۷۸ - ۱۸۳ - ۱۸۴ -
۱۸۹ - ۱۹۰ - ۱۹۱ - ۱۹۳ - ۲۰۴ - ۲۰۷ - ۲۱۴ -
۲۸۳ - ۳۱۸ - ۳۲۰

حرف ز

زبردست خان ۱۲۴

زردشت ۱۷ - ۹۲ - ۳۱۳
زرگر (محمد حسن) ۲۳۲
زکریا ۳۱۷
زلالی خونساری ۱۸۹ - ۱۹۱
زمان خان ۳۳۰
زمخسری ۲۲۵
زندبه ۱۳۱ - ۱۳۲ - ۱۳۶
زنون ۱۶۶
زینت خام ۸۰
زین العابدین ۱۰۴
زهرا ۲۴۳

حرف ژ

ژنرال گلردان ۱۴۰
ژوردان ۳۳۰
ژوزفوباربارو ۲۳
ژوکوفسکی ۱۶۹
ژول ورن ۳۲۶

حرف س

ساسانیان ۱۷ - ۲۹ - ۴۱ - ۶۴ - ۱۲۰
سام میرزا ۳۵ - ۸۰ - ۱۰۷ - ۱۷۶ - ۱۸۱ - ۱۸۰ - ۳۱۶
ساموئل لی ۲۹۴
سبیعه ۱۴۳
سحاب (سید محمد) ۲۲۰
سحابی ۱۸۹ - ۱۹۰
سرآروسرتی شرلی ۱۰۰
سرآنتونی شرلی ۱۹ - ۹۰ - ۱۰۰
سرافرازخان ۲۰۸
سرباز ۱۶۲

حرف ذ

ذوالرمه ۲۵۲
ذوالفقارخان ۲۳۹
ذوالقدر ۵۷ - ۷۸

حرف ر

راینو ۳۹
رازی ۲۹۸ - ۳۰۰
رافائل دودمانس ۳۱
راقم ۱۹۹
ربرت کرزن ۱۴۶
رستم ۵۵ - ۶۲
رستم السادات (قنبر) ۲۴۱
رستم خان ۱۱۹
شیدالدین فضل الله ۴۱ - ۴۲
رضاخان ۲۷
رضای کرد ۳۹
رضای عباسی ۳۵ - ۳۳۹

رضا قلیخان هدایت ۱۹ - ۲۱ - ۳۶ - ۳۸ - ۹۸ -
۱۵۵ - ۱۶۰ - ۱۷۱ - ۱۷۲ - ۱۷۵ - ۱۷۸ -
۱۷۹ - ۱۸۶ - ۱۸۹ - ۲۱۴ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۱۸ -
۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱ - ۲۲۲ - ۲۲۵ - ۲۳۲ - ۲۴۴ - ۲۸۸
رضاقلی میرزا ۱۲۸ - ۱۲۹ - ۱۳۱

رفیق (ملاحسین) ۲۰۸
رکنا (رکن الدین مسیح) ۲۰۰
رکن الدین مسعود ۹۳
رودکی ۱۶۸ - ۲۱۵
روزن ۳۳۰
روشن ۴۹
روملو ۲۷ - ۵۳ - ۵۷
روهوس ۴۳
رچارد لوپس ۷۲
ریحانه (یحیی) ۳۴۳
رئیس محمد ۶۰ - ۶۱

سلطان جنید ۳۱ - ۵۳ - ۵۶
 سلطان حسن میرزا ۹۵
 سلطان حسین ۶۰ - ۶۷ - ۶۸ - ۷۲ - ۷۷ - ۱۷۸
 سلطان حمزه ۶۲
 سلطان حیدر ۳۱
 سلطان خلیل ۵۷
 سلطان سلیم ۲۲ - ۲۴ - ۲۵ - ۲۶ - ۳۱ - ۳۴
 ۳۵ - ۶۸ - ۷۰ - ۷۲ - ۷۶ - ۷۷ - ۷۸ - ۷۹
 ۸۱ - ۸۸ - ۹۰ - ۹۱ - ۹۵
 سلطان سلیمان ۲۲ - ۲۴ - ۷۷ - ۷۹ - ۸۰ - ۸۶
 ۸۷ - ۸۹ - ۹۰ - ۹۱ - ۱۷۹
 سلطان عبدالحمید ۲۶
 سلطان علی ۳۲ - ۵۵ - ۵۷
 سلطان علی بیگ ۵۷
 سلطان علی میرزا ۵۴ - ۹۵
 سلطان غوری ۷۱
 سلطان فیاض ۶۳
 سلطان محمد ۲۶
 سلطان محمد ثالث ۱۰۱
 سلطان محمد جنگی ۸۹
 سلطان محمد خدا بنده ۹۴ - ۹۶ - ۹۷ - ۹۸
 سلطان محمد شاه ۱۴۴
 سلطان محمد ظہور ۱۰۷
 سلطان محمود ۱۷۴
 سلطان مراد ۶۰ - ۶۲ - ۷۷ - ۸۱ - ۹۰
 سلطان مراد چہارم ۱۰۱
 سلطان میر محمد ۱۱۲
 سلطان نوم خانم ۸۹
 سلطان یعقوب ۵۵ - ۶۵ - ۱۷۶
 سلیم (علیقلی) ۱۵۶
 سلیم (محمدقلی) ۱۸۹ - ۱۹۴
 سلیمان افندی ۱۲۶
 سلیمان ۷۸

سربررسی سابقہ ۸۹ - ۱۳۸ - ۱۴۹ - ۱۵۰
 سرپول ریگوت ۷۲
 سرتوماس ہربرٹ ۲۳
 سرتوماس شرلی ۱۰۰
 سرجان شاردن ۱۰۹
 سرجان ملکم ۱۸ - ۲۱ - ۷۸ - ۸۴ - ۸۹ - ۹۷
 ۱۰۷ - ۱۱۲ - ۱۲۷ - ۱۳۱ - ۱۳۵ - ۱۳۸ - ۱۳۹
 ۱۴۰ - ۲۹۹
 سرخوش ۲۰۲
 سردار (نخلص یمن) ۱۴۱
 سردنیں راس ۵۶ - ۶۷ - ۱۵۳ - ۳۱۴
 سردا برٹ شرلی ۱۰۰
 سرطوماس شرلی ۱۰۰
 سرکلما تیز مرخام ۱۸
 سرلوکاس کینگ ۶۷
 سرلوئیس پلے ۳۹ - ۱۶۱
 سرماک نیل ۱۴۳
 سروش (محمد علی) ۱۷۲ - ۲۲۱ - ۲۳۲
 سرہار فورڈ جاس بریج ۱۳۶ - ۱۳۷ - ۱۴۰
 سرہانزی لینڈسی ۱۴۰
 سرہوتم شیندلر ۱۹ - ۴۲ - ۵۴ - ۱۷۰
 سعدالدین تفتازانی ۶۶
 سعدالدین عنایت اللہ ۹۳
 سعدالدین سلاک زادہ ۷۴
 سعدی ۴۵ - ۴۸ - ۴۹ - ۱۸۶ - ۲۱۵ - ۲۴۸ - ۳۴۴
 سعید ۱۵۸
 سفاط ۱۶۶
 سلجوقیان ۱۷ - ۲۹
 سلطان ابوسعید ۹۶
 سلطان احمد میرزا ۶۳ - ۹۵
 سلطان الفقرا ۱۰۴
 سلطان بایزید ۲۲ - ۲۶ - ۶۱ - ۶۸ - ۶۹ - ۷۰
 ۷۱ - ۷۲ - ۷۴ - ۸۳ - ۸۷ - ۸۸

شاملو ۲۷ - ۵۷
 شاه اسمعیل اول ۱۸ - ۲۵ - ۲۶ - ۲۷ - ۳۰ - ۳۱
 ۳۲ - ۳۳ - ۳۵ - ۴۱ - ۵۴ - ۵۵ - ۵۷ - ۵۸
 ۵۹ - ۶۰ - ۶۱ - ۶۲ - ۶۳ - ۶۴ - ۶۵ - ۶۶
 ۶۷ - ۶۸ - ۶۹ - ۷۰ - ۷۱ - ۷۲ - ۷۳ - ۷۶
 ۷۸ - ۸۰ - ۸۱ - ۸۴ - ۹۵ - ۹۷ - ۹۸ - ۱۰۸
 ۱۷۱ - ۱۷۵ - ۲۵۸ - ۲۹۱ - ۳۱۴ - ۳۱۶
 شاه اسمعیل ثانی ۹۴ - ۹۵
 شاه اسمعیل ۲۰۹
 شاه جهان ۱۹۵ - ۲۸۳
 شاه خلیل الله ۱۴۳ - ۱۴۴
 شاه رخ ۵۱ - ۹۳ - ۲۸۸
 شاهرخ نادری ۱۳۱ - ۱۳۵
 شاه رستم ۷۷
 شاه سلطان حسین ۸۳ - ۱۰۸ - ۱۰۹ - ۱۱۲ -
 ۱۱۷ - ۱۲۰ - ۱۲۲ - ۱۲۳ - ۱۲۴ - ۱۲۶ - ۱۳۱
 ۱۳۲ - ۲۰۸
 شاه سلیمان ۱۰۸ - ۱۰۹ - ۱۹۹
 شاه سلیمان صفوی ۳۰۹
 شاه سلیمان ثانی ۱۳۱
 شاه شجاع ۹۷
 شاه صفی ۱۰۷ - ۱۷۷
 شاه طهماسب اول ۱۸ - ۲۲ - ۲۳ - ۳۰ - ۳۸ - ۴۲
 ۵۰ - ۵۶ - ۵۸ - ۶۱ - ۸۰ - ۷۳ - ۸۴ -
 ۸۵ - ۸۶ - ۸۷ - ۸۸ - ۸۹ - ۹۰ - ۹۳ -
 ۹۴ - ۹۶ - ۹۷ - ۹۸ - ۱۰۱ - ۱۲۶ - ۱۲۷ -
 ۱۲۸ - ۱۲۹ - ۱۵۹ - ۱۸۱ - ۱۸۳ - ۲۸۱
 شاه طهماسب ثانی ۱۰۹ - ۱۲۲ - ۱۲۳ - ۱۱۴ -
 ۱۱۷ - ۱۱۶
 شاه عباس اول ۱۷ - ۱۸ - ۱۹ - ۲۱ - ۲۳ - ۳۵ - ۳۸
 ۹۵ - ۹۶ - ۹۷ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۰ - ۱۰۱ - ۱۰۲
 ۱۰۳ - ۱۰۷ - ۱۰۸ - ۱۱۴ - ۱۹۲ - ۱۹۸ - ۲۵۹
 ۲۶۲ - ۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۲۹۹ - ۳۰۵

سلیمان پاشا ۹۶
 سنائی ۱۶۷ - ۱۸۳ - ۱۹۳ - ۲۱۵ - ۲۵۲ - ۳۱۷
 سن پارتلمس ۷۴
 سنموک ۹۱
 سنجر ۱۵۷
 سوزنی ۲۴۷
 سیاکزار ۳۳۲
 سیامک ۴۸
 سیدبندر (بنام شیخ حیدر رجوع شود)
 سید احمد اعرابی ۴۱
 سید احمد بن زین العابدین ۲۹۴
 سید الشهدا ۳۰۵
 سید اشرف الدین ۱۶۳ - ۲۴۵ - ۳۳۴
 سید اعجاز ۲۵۳
 سید جمال الدین افغانی ۱۴۹
 سید رضا ۲۶۲
 سید شریف ۶۳ - ۲۹۹
 سید صالح ۴۴
 سید علی رئیس ۲۳
 سید علی محمد باب ۱۶۴ - ۱۴۵ - ۲۷۴ -
 ۲۸۶ - ۲۹۴
 سید کاظم ۲۹۴
 سید حاجد ۳۰۴
 سید محمد ۱۳۳ - ۳۰۰
 سید محمد نقرشی ۲۰۸
 سید محمد صادق ۲۰۸
 سید محمد کبوتر ۱۳۱
 سید محمد مهدی ۷۷
 سید نعمه الله ۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۵۸ - ۲۵۹ - ۲۶۰
 ۲۶۱ - ۲۶۶
 سیده ۹۸

حرف ش

شاپور ۱۹۹
 شاردن ۲۳ - ۳۱ - ۱۱۱

شیبانی (فتح الله) ۲۳۳-۲۴۴
شیبانی خان ۶۶-۶۷-۶۸-۶۹-۷۸
شیک خان ۷۲-۹۱
شیخ ابوطالب ۲۰۴
شیخ احمد احسانی ۲۸۲-۲۸۳-۲۹۵-۳۰۱-۳۰۵
شیخ احمد بن زین العابدین ۲۸۶-۲۹۴
شیخ البوننی ۳۱۲
شیخ الطایفه (محمد بن حسن) ۲۵۱-۲۸۰-۳۱۸
شیخ بدرالدین ۵۰-۵۴
شیخ بزغش ۴۹
شیخ بهائی ۳۷-۱۰۴-۱۸۸-۱۸۹-۱۹۱-۲۰۵
۲۵۹-۲۶۰-۲۶۳-۲۸۲-۲۹۸-۲۹۹
۳۰۱-۳۰۰-
شیخ بندار ۴۹
شیخ جعفر ۲۵۹
شیخ جمال الدین ۵۹
شیخ جنید ۵۳-۵۷
شیخ حبیب ۳۱۲
شیخ حر عاملی ۳۷
شیخ حسین ۲۹۹
شیخ حیدر ۵۳-۵۴-۵۵-۶۴-۷۰-۷۲
شیخ زاهد ۴۵-۴۶-۴۸-۴۹-۵۰-۱۱۱-۲۰۴
شیخ زین الدین ۲۸۶-۲۹۴
شیخ شاه ۵۳-۶۴-۹۳
شیخ شهاب الدین ۸۶
شیخ شهاب الدین سهروردی ۳۰۳
شیخ شمس ۴۵
شیخ صدرالدین ۴۲-۴۳-۴۶-۵۱-۵۲-۵۳
شیخ صفی الدین ۱۸-۳۰-۳۸-۴۱-۴۲-۴۳-۴۴-۴۵
۴۸-۴۹-۵۰-۵۲-۸۶-۱۰۷-۱۱۱-۳۱۴
شیخ طبرسی ۱۴۷
شیخ طوسی ۱۸۳
شیخ علی بن عبدالعالم ۱۹۳-۳۰۰
شیخ علی حزمین ۱۱۱-۱۱۳-۱۹۸-۲۰۴-۲۰۵-۲۰۶
۲۰۷-۱۰۸-۳۱۹

شاه عباس دوم ۱۰۸-۱۰۹-۱۹۹-۲۰۲
شاه عباس سوم ۱۰۹-۱۲۷
شاه عبدالعظیم ۱۴۶
شاه قلی ۷۱-۷۲-۷۳-۷۶-۳۳۰
شاه مرداد میرزا ۲۳۰
شاه نعمت الله ۷۷
شہلی ۲۵۲
شہلی نعمانی ۱۵۴-۱۵۵-۱۵۶-۱۷۵-۱۸۳-۱۸۴
۱۸۵-۱۸۶-۱۸۷-۱۸۹-۱۹۰-۱۹۲
۱۹۵-۱۹۶-۱۹۸-۱۹۹-۲۰۰-۲۱۵
شجاع السلطنہ (حسن علی میرزا) ۲۳۳
شرف شاہ ۴۱
شروک ہلمس ۳۳۳
شروی ۱۰۴
شریف تبریزی ۱۷۹
شریف شیرازی ۷۷
شہلہ (سید محمد) ۲۰۸
شفائی (شرف الدین حسن) ۱۸۹-۱۹۳-۲۰۰
شفر (شارل) ۲۲-۲۳-۱۱۱-۱۱۲-۲۱۹
شکبہ ۱۵۶
شمخال خان ۹۷
شمس الدین ۱۷۸
شمس الدین برنیقی ۵۰
شمس شیبور غونی ۱۰۴
شوقی ۲۹۹
شوکت ۱۸۹-۱۹۴-۱۹۷-۱۹۸-۲۰۰-۲۰۸-۲۱۴
شہرستانی ۲۷-۲۸-۲۱۷
شہوار چارتاری ۱۰۴
شہید اول (شمس الدین محمد) ۲۸۱
شہید ثانی (شیخ زین الدین) ۲۶۹-۲۹۹
شہید ثالث (ملا محمد تقی) ۲۸۶
شہید ثالث (سید نور الله) ۲۵۲-۳۱۶

صحبت ۱۶۴-۲۲۷
صدرالدين ۳۰-۴۹
صدرالدين محمد ۱۰۴
صفا ۱۲۱
صفائی (احمد) ۲۳۹
صفائی (محمد) ۲۸۶
صفی الدين محمد ۳۱۳
صفی علیشاه ۱۶۸
صفی قلیخان ۱۱۹
صلاح الدين ۱۴۴
صلاح الدين رشید ۴۱-۴۴-۴۵
صنعتی زاده ۳۳۳
صوفانین ۵۴
صهبا (آقائقی) ۲۰۸

حرف ض

ضحاك ۲۶
ضمیری ۱۰۴
ضیاء پاشا ۱۶۰-۱۸۴

حرف ط

طالب آملی ۱۵۴-۱۸۹-۱۹۱-۱۹۲-۱۹۹
طالس ۱۶۶
طاهر ۲۰۸
طاهره (به قره العین رجوع شود)
طبعی ۱۰۴
طبری (محمد) ۲۰۹-۳۱۲-۳۱۳-۳۱۹
طیب (عبدالباقی) ۲۰۸
طهرل ۴۰-۵۹
طهماسبقلی (لقب نادرشاه) ۱۲۶
طهماسب میرزا ۹۷
طوفان ۲۰۸
طیفور (بنام ملک رجوع شود)

حرف ظ

ظفرخان ۱۹۸-۲۰۹
ظلال السلطان ۱۴۰

شیخ علی خان ۱۳۲
شیخ محمد عجمی ۴۲
شیخ مبارک ۱۸۵
شیخ محمد اقبال ۳۰۱-۳۰۷
شیخ محمد حسن ۲۸۵
شیخ محمد عبده ۲۶۷-۲۹۰
شیخ محمد کججی ۴۵
شیخ محمود شبستری ۴۵-۱۶۷
شیخ محی الدین ۴۵-۳۱۲-۳۱۴-۳۱۷
شیخ مرتضی ۲۸۵
شیخ مفید ۲۸۰-۳۱۷
شیخ موسی ۲۳۲
شیخ نجیب الدین ۴۵-۴۸
شیخ نجم الدین ۴۵
شیخ یوسف ۳۱۸
شبروانشاه ۴۷-۵۳-۵۴-۵۷-۱۸۲
شیلون ۱۶۶
شیندلار ۲۱۹-۳۱۹
شی و تردیرز ۱۹۴

حرف ص

صاحب دیوان ۱۶۸
صادق بیك ۱۰۴
صادق خان ۱۳۵-۱۳۶
صاری عبدالله ۲۲
صافی (جعفر) ۲۰۸
صالح ۴۱
صائب (محمد علی) ۳۶-۱۴۵-۱۵۵-۱۵۶-۱۸۴
-۱۸۹-۱۹۴-۱۹۵-۱۹۶-۱۹۸
-۱۹۹-۲۰۰-۲۰۷-۲۱۴-۲۱۵
صبا (فتح علی خان) ۱۱۷-۱۷۲-۲۲۲
صباحی (سلیمان) ۱۳۶-۲۰۸-۱۲۱
صبری ۸۸
صوبح (محمد علی) ۲۰۸

عطار (فریدالدین) ۱۶۷-۲۵۲-۳۱۷
 علامہ حلی (حسن) ۲۸۱
 علاء الدولہ ۷۸-۶۵-۶۲-۴۵
 علاء الدین محمود ۲۹۹
 علم الہدی (سید مرتضیٰ) ۲۸۰
 علم شاہ بیگم ۵۳
 علی آقا ۸۸
 علی ابوالفضل ۷۴
 علی اصغر ۲۷۱
 علی اکبر ۲۷۱
 علی بن ایضاب ۲۸-۲۹-۳۰-۳۸-۳۹-۴۱-۵۰
 ۱۸۷-۱۷۹-۸۵-۶۳-۶۲-۵۴-۵۲
 ۳۰۴-۲۹۲-۲۵۲

علی بن علوی ۵۲
 علی بیگ ۶۲
 علی پاشا ۷۲
 علی رضا ۱۳۵
 علی شاہ ۲۰۹
 علی قلیخان ۹۵-۹۹
 علی مراد ۱۳۶
 علی مردان خان ۱۳۴
 عمادالکتاب ۲۱۸

عمر ۲۸-۳۹-۵۸-۸۹-۹۹-۲۹۲
 عندلیب (حسینخان) ۲۲۲
 عنصری ۲۱۵
 عوض الخواص ۴۱-۴۴
 عیسیٰ ۱۶۲-۳۱۰

حرف غ

غازن خان ۳۰-۴۸-۲۸۸
 غائب (محمد حسین) ۲۰۸
 غزالی ۳۱۷
 غنی زادہ (محمود) ۳۴۴

ظہوری ترشیزی ۱۸۹-۱۹۱-۲۰۰
 ظہیر فاریابی ۲۰۹
 ظہیر الدین ۴۹

حرف ع

عادلشاہ (علی قلیخان) ۱۱۲-۱۳۱-۱۳۵
 عارف ۱۷۰-۲۴۵
 عاشق (آقا محمد) ۲۰۸-۲۳۲
 عباس (بنام شاہ عباس رجوع شود)
 عباس میرزا ۱۴۰-۱۴۹-۲۲۲-۲۲۴-۳۳۴
 عباسیان ۱۲۱-۳۴
 عبدالجبار ۱۰۴
 عبدالرحمن ۷۳
 عبدالرحیم خان ۱۵۵-۱۸۶-۱۹۰
 عبدالرراق (بنام فیاض رجوع شود)
 عبدالشکور ۳۴۳
 عبدالعزیز خان ۱۲۵-۳۳۱
 عبدالمحمد ۱۴۴
 عبدالمؤمن خان ۱۰۰
 عبدالمزادہ (اسمعیل) ۳۳۳

عبید خان ۵۰-۷۸-۹۰-۹۱-۹۲-۹۳-۱۷۴-۱۷۸
 ۱۷۹
 عبید زکائی ۱۸۲-۳۳۴
 غنمان ۲۸-۵۸-۹۲-۹۹
 غنمانی ۳۴-۳۷-۱۸۶-۱۹۸
 ۲۶
 عنبری (اسحق بیگ) ۲۰۸
 عرب ۲۶-۱۲۲-۱۶۳-۳۳۹-۳۴۱
 عراقی (جمال الدین محمد) ۳۵-۱۵۴-۱۵۵-۱۸۳
 ۱۸۴-۱۸۵-۱۸۶-۱۸۷
 ۱۹۸-۲۰۰-۲۱۴-۲۱۵

فولاد ۶۷
فون هاسر ۷۴
فیاض (عبدالرزاق لاهیجی) ۱۸۹ - ۲۸۳ - ۲۹۸
۲۹۹ - ۳۰۸
فیروزشاه زرین کلاه ۴۱ - ۴۳ - ۴۴
فیروزمیرزا ۱۴۴
فیضی ۱۵۴ - ۱۵۵ - ۱۸۳ - ۱۸۴ - ۱۸۵ -
۱۸۶ - ۱۸۸ - ۱۹۹

حرف ق

قآنی (حیب) ۱۵۳ - ۱۵۴ - ۱۵۷ - ۱۶۰ - ۱۷۲
۱۷۳ - ۱۹۸ - ۲۱۵ - ۲۲۱ - ۲۳۳ - ۲۳۴ -
۲۳۵ - ۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۳۹ - ۲۴۲ - ۲۴۴
قارن ۱۶۶
قارون ۱۶۵
قاری بزدی (محمود) ۱۸۲
قاسم ۱۵۸
قاسم الانوار ۵۱
قاسم بیک ۶۰
قاسمی ۸۲
قاضی جهان ۸۹
قاضی محمد ۶۰ - ۶۳
قاضی نصرالله ۵۹
قاضی نور ۱۰۴
قائم مقام (میرزا ابوالقاسم) ۱۴۰ - ۱۴۶ - ۲۱۶ -
۲۲۲ - ۲۲۳ - ۲۲۴
قباد ۳۳۱
قدسی مشہدی ۱۸۹ - ۱۹۴
قرہ عثمان ۶۲
قرۃ العین (طاهرہ) ۱۶۴ - ۲۹۴
قرلباش ۲۴ - ۲۷ - ۵۴ - ۷۱ - ۹۱ - ۹۲ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۱
قصاب (تخلص یثما) ۲۴۱
قطب الدین احمد ۴۱ - ۴۴

حرف ف

فاطمہ ۲۸ - ۲۹ - ۳۹ - ۴۱
فارابی ۳۱۷
فتحی ۱۰۷ - ۱۹۹
فتحعلی خان ۱۲۶ - ۱۳۲
فتحعلی شاه ۱۱۱ - ۱۳۹ - ۱۴۰ - ۲۱۴ - ۲۱۹ -
۲۲۰ - ۲۲۱ - ۲۲۲ - ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۶۵ -
۲۸۵ - ۲۸۶ - ۳۳۴
فتنہ ۳۲۸ - ۳۲۹
فخر الدین ۴۵
فخر المحققین ۲۸۱
فرخ خان ۱۴۷
فرخی ۱۹۸ - ۲۱۵
فرخ یسار ۳۲ - ۵۷ - ۶۴ - ۹۳
فردریک دوک هلستین ۱۱۰
فردوسی ۲۶ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۲۲۱
فردینان ۲۴ - ۹۱
فرزدق ۲۵۲
فرمانفرما ۱۴۰
فرنگیس خانم ۸۰
فروغ الدولہ ۲۳۴
فروغی (عباس) ۳۶ - ۱۰۴ - ۱۵۷ - ۱۷۲ - ۲۲۱
۲۳۳ - ۲۳۴ - ۲۳۸
فرهاد باشا ۹۹
فرهاد میرزا (معتصم الدولہ) ۱۵۰ - ۲۲۲
فرہنگ (ابوالقاسم) ۲۱۶ - ۲۲۷ - ۲۳۰
فرید الدین احمد ۶۶ - ۷۲
فریدون ۲۶
فریدون بیک ۲۲ - ۲۵ - ۲۶ - ۲۹ - ۳۶ - ۳۷ - ۳۸ - ۳۹ -
فضولی ۱۸۰
فقانی ۱۵۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶ - ۱۸۳
فورسترردانیل ۲۴

کمنی ۵۴
کورس ۲۳۱ - ۲۳۲
که نواس ۷۳ - ۷۴ - ۸۷
کیان ۲۶
کیخسرو ۲۶
کیسانیه ۲۸
کیوان چاوش ۷۱

حرف م

گرگین خان ۱۱۷ - ۱۱۸ - ۱۱۹
گریبایدوف ۱۴۰ - ۲۲۳
گزاویه ۲۹۴
گش دارا بلیت ۶۱
گلنزیپر ۲۹۶
گلشن (محمد علی) ۲۳۴
گویینو ۱۴۳ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۲۷۸ - ۲۷۹ -
۲۹۶ - ۳۰۲ - ۳۰۶
گویار ۳۳۰
گیب ۳۱ - ۸۷ - ۱۵۴ - ۱۸۰ - ۱۸۳ - ۱۸۹ - ۱۹۸ -
۳۱

حرف ل

لان گلس ۱۱۱
لرد کرزن ۸۹ - ۱۰۴
لرد کالوی ۱۴۸
لرد کلیو ۱۶۲
لرو ۲۳ - ۴۳ - ۴۷
لسان الیک (محمد تقی سیهر) ۲۳۲ - ۲۴۴ - ۲۸۸
لسانی ۱۷۹
لطفلی خان زند ۱۱۶ - ۱۱۹ - ۱۲۳ - ۱۳۶ - ۱۳۷
لواسترینج ۳۳۰
لودویک شان ۲۴۸
لوحین بعیی (ابومخنف) ۱۶۲
لونی فیلیپ ۲۳۴
لبلا ۳۲۸

فطران ۲۱۵
فغنی ۳۱۶
قوام الدین نوربخشی ۱۷۶
قوریان ۵۳
قباس بیک ۷۷
نیصر ۷۹

حرف ک

کابالرو ۱۹
کایتین فی ۳۳۹
کاتروزو ۲۳ - ۲۳ - ۶۴
کارت رایت ۲۳
کازبیرسکی ۲۹۱
کاضم زاده (حسین) ۳۴۲
کاکا ۱۰۴
کالویوس ۵۳
کامبوجیه ۳۳۲
کبیر (جعفر عرب) ۲۸۵
کرومینسکی ۲۳ - ۳۲ - ۳۶ - ۱۰۸ - ۱۰۹ -
۱۱۶ - ۱۱۷ - ۱۱۵ - ۱۲۳
کرونسکی ۱۱۴ - ۱۱۸
کریزی ۲۴ - ۷۶ - ۸۷ - ۹۱
کریستن سن ۳۴۱
کریم خان زند ۱۱۶ - ۱۳۱ - ۱۳۲ - ۱۳۵ -
۱۳۶ - ۱۳۸ - ۲۰۷ - ۲۶۲
کفوی ۱۵۲
کلایوجو ۴۸ - ۶۱
کلیمان هواری ۴۷
کلیم (ابو طالب) ۱۵۵ - ۱۵۶ - ۱۸۹ - ۱۹۴ -
۱۹۵ - ۱۹۶ - ۱۹۷ - ۱۹۹
کلینی (محمد) ۲۵۴ - ۲۸۰ - ۳۱۷
کمال الدین حسین ۲۵۵
کمال الدین عربشاه ۴۴
کمال بیک ۳۳۱

حرفی م

محمد رحیم ۲۰۸
 محمد رسول الله ۱۵۰-۲۲۳-۲۲۵-۲۷۱
 محمد رفیع ۲۹۳
 محمد شاه ۱۴۰-۱۴۵-۱۴۶-۲۲۲-۲۳۴-۲۷۱-۳۳۴
 محمد شاه ہندی ۱۳۹
 محمد شفیع ۲۰۷-۲۹۳
 محمد شیروانی ۲۶۴
 محمد صادق ۲۴۷
 محمد صالح ۹۳
 محمد طاهر نصر آبادی ۲۰۰-۲۰۲
 محمد علی بہیانی ۲۶۲-۲۹۳
 محمد علی بیگ ۲۰۸
 محمد علی زند ۱۳۶
 محمد علیشاہ ۱۵۱
 محمد علی میرزا ۲۶۲
 محمد علی میرزا (دولتشاہ) ۲۸۶
 محمد قزوینی ۳۳۶-۳۶۳-۳۳۹
 محمد کرمانشاہی ۳۱۱
 محمد کمانچہ ۱۰۴
 محمد محسن میرزا ۶۰
 محمد مؤمن (استاد) ۱۰۴
 محمد مؤمن ۳۰۹
 محمد ہدایت حسین ۲۵۳
 محمدی میرزا ۶۲
 محمود آقا ۷۱
 محمود افغان ۱۱۳-۱۱۹-۱۲۰-۱۲۲-۱۲۳-۱۲۴
 محمود سوم ۱۵۷
 محمود میرزا ۹۵
 مران بیگ ۶۰
 مرشد نلی خان ۹۷-۹۹
 مروان ۳۴-۲۴۳

مارتا ۵۳
 ما کونالد ۴۷
 ما کولی ۱۶۲
 مالک بن انس ۲۴۹
 مانیو آرنولد ۱۶۲
 منبہی ۲۵۲
 محمد الدین ۵۲
 مجلسی (محمد باقر) ۳۷-۱۱۵-۱۶۲-۲۵۴-۲۶۰-
 ۲۶۹-۲۷۱-۲۷۹-۲۸۵-۲۹۱-۳۰۰-۳۰۴
 مجلسی (محمد تقی) ۱۹۱-۲۷۹-۲۸۳-۲۹۱
 مجر (سید حسین) ۱۷۲-۲۰۰-۲۲۱
 معتمد ۳۸-۱۰۴-۱۵۹-۱۸۲-۱۸۳
 معنی اول (نجم الدین ابوالقاسم) ۲۶۸-۲۸۱
 معنی ثانی (نور الدین علی) ۲۶۹-۲۸۱
 محمد ۴۱-۴۳-۷۹-۱۷۹
 محمد اخباری ۲۶۵
 محمد اقبال ۶۰
 محمد الحافظ ۴۱-۴۴
 محمد امین ۲۶۵
 محمد ایلچی ۹۱
 محمد باقر ۲۱۷-۲۵۲
 محمد باقر میرزا ۹۵
 محمد بن حسن ۲۵۱-۲۵۴
 محمد بن سلیمان ۲۵۰-۳۱۸
 محمد بن صادق ۲۵۳
 محمد بن علی ۲۵۱
 محمد تقی ۲۹۵
 محمد حسن ۱۳۲-۱۳۵
 محمد حسین ۱۰۴
 محمد حسین میرزا ۹۵
 محمد حنیفہ ۲۹
 محمد خرمند ۱۰۷